

Ändringar i arbetslöshetsförsäkringen

Sammanfattning

I detta ärende behandlar arbetsmarknadsutskottet proposition 2008/09:127 *Förbättrade och förenklade villkor i arbetslöshetsförsäkringen, m.m.* I ärendet behandlas också motion 2008/09:A13 av Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet som väckts med anledning av propositionen.

Propositionen innehåller förslag till ändringar i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring och lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor.

För att öka möjligheten till ny- och återinträde i arbetslöshetskassorna och för att öka möjligheten till inkomstrelaterad ersättning från försäkringen föreslås att det s.k. medlemsvillkoret under 2009 kan uppfyllas redan efter sex i stället för tolv månaders medlemskap. Regeringen föreslår också att vissa socialförsäkringsförmåner beaktas vid beräkning av arbetslöshetsersättning till personer som varit tillfälligt eller delvis frånvarande från arbetet före arbetslösheten.

I propositionen föreslås även bestämmelser som slår fast innebörden av centrala begrepp såsom ramtid och dagpenning. Samordningen av dagpenning och aktivitetsstöd får ytterligare reglering. Reglerna om normalarbetstidens beräkning ses över och struktureras om. Ersättningsreglerna i inkomstbortfallsförsäkringen blir mer renodlade och de separeras från grundförsäkringen.

Kraven på aktuellt arbete respektive viss arbetad tid för rätt till inträde i en arbetslöshetskassa tas bort. Det lämnas även förslag om att arbetslöshetsavgiften ska reduceras med 50 kr per ej arbetslös medlem och månad. En ny instansordning föreslås för arbetslöshetskassornas beslut om medlemsavgifter och beslut om särskild uttaxering. Slutligen föreslås viss uppgiftsskyldighet för Försäkringskassan gentemot arbetslöshetskassorna.

Lagförslagen ska träda i kraft den 1 juli 2009.

Utskottet tillstyrker propositionen och avstyrker motionen. Partiföreträdare för Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet följer upp sin motion i en gemensam reservation.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	4
Utskottets överväganden	5
Förändringar i lagen om arbetslöshetsförsäkring (ALF)	5
Förändringar i lagen om arbetslöshetskassor (LAK)	12
Övrigt	16
Utskottets ställningstagande	16
Reservation	21
Grundprinciperna för arbetslöshetsförsäkringen m.m., punkt 2 (s, v, mp)	21
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	24
Propositionen	24
Följdmotionen	24
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	25
<i>Bilaga 3</i>	
Utskottets lagförslag	40

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Antagande av lag

a) *Ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring (punkt 1)*

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring med den ändringen att 15 c § får den lydelse som utskottet föreslår i bilaga 3.

Därmed bifaller riksdagen delvis proposition 2008/09:127 punkt 1.

b) *Ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring (punkt 2)*

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:127 punkt 2.

c) *Ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor*

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:127 punkt 3.

2. Grundprinciperna för arbetslöshetsförsäkringen m.m.

Riksdagen avslår motion

2008/09:A13 av Berit Högman m.fl. (s, v, mp) yrkandena 1–4.

Reservation (s, v, mp)

Stockholm den 28 april 2009

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Hillevi Engström

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Hillevi Engström (m), Berit Högman (s), Sylvia Lindgren (s), Elisabeth Svantesson (m), Lars Lilja (s), Eva Flyborg (fp), Luciano Astudillo (s), Josefin Brink (v), Ann-Christin Ahlberg (s), Hans Backman (fp), Ulf Holm (mp), Sven Yngve Persson (m), Patrik Björck (s), Reza Khelili Dylami (m), Lennart Levi (c), Rosita Runegrund (kd) och Curt Linderöth (m).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta ärende behandlas regeringens proposition 2008/09:127 *Förbättrade och förenklade villkor i arbetslöshetsförsäkringen, m.m.* och motion 2008/09:A13 av Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet som väckts med anledning av propositionen.

Motionen anges i det följande utan årtal.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Regeringen lägger i propositionen fram förslag till ändringar i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring (ALF) och lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor (LAK).

Det föreslås när det gäller ALF att den sökande, vid prövning av medlemsvillkoret under 2009, för varje medlemsmånad ska få tillgodoräkna sig ytterligare en månad, vilket innebär att medlemsvillkoret uppfylls redan efter sex månaders medlemskap. Det föreslås vidare att vissa socialförsäkringsförmåner beaktas vid beräkning av arbetslöshetsersättning till personer som varit tillfälligt eller delvis frånvarande från arbetet före arbetslösheten.

I propositionen föreslås också bestämmelser som slår fast innebörden av centrala begrepp såsom ramtid och dagpenning. Samordningen av dagpenning och aktivitetsstöd regleras ytterligare. Reglerna om normalarbetstidens beräkning struktureras om. Ersättningsreglerna i inkomstbortfallsförsäkringen renodlas och separeras från grundförsäkringen.

Det finns när det gäller LAK förslag om att kraven på aktuellt arbete respektive viss arbetad tid för rätt till inträde i en arbetslöshetskassa tas bort. I propositionen föreslås också att arbetslöshetsavgiften ska reduceras med 50 kr per ej arbetslös medlem och månad. En ny instansordning föreslås för arbetslöshetskassornas beslut om medlemsavgifter och beslut om särskild uttaxering. Slutligen föreslås viss uppgiftsskyldighet för Försäkringskassan.

Lagförslagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2009.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag i korthet

I betänkandet behandlas regeringens proposition 2008/09:127 och en följdmotion. I propositionen föreslås förändringar i ALF och LAK. Utskottet välkomnar propositionens förslag som syftar till att underlätta för människor som nu står utanför arbetslöshetsförsäkringen att få ett inkomstrelaterat skydd i händelse av arbetslöshet. Utskottet föreslår därför att riksdagen antar propositionens lagförslag och avslår motionen.

Jämför reservationen (s, v, mp).

Förändringar i lagen om arbetslöshetsförsäkring (ALF)

Gällande bestämmelser och ytterligare om förslagen i propositionen

Förslagen i propositionen i denna del har olika syften. Det förslag som gäller medlemsvillkoret under 2009 syftar till att *stimulera ny- och återinträde* i försäkringen och att öka möjligheterna att få inkomstrelaterad ersättning vid arbetslöshet. Även ett övergripande syfte – att i enlighet med arbetslinjen på olika sätt *premiera arbete* – kan utläsas ut propositionen. En grupp förslag ska *förtydliga innebörden* av redan gällande regler i ALF och av lagens struktur och uppbyggnad utan att något ändras i sak. Det handlar delvis om centrala begrepp och villkor i försäkringen. En annan grupp regler tar sikte på *samordningen av ersättning enligt ALF* och det *aktivitetsstöd* som lämnas vid deltagande i arbetsmarknadspolitiska program. Ytterligare en grupp förslag innebär *materiella förändringar* vid beräkningen av ramtid. Detsamma gäller det förslag om beräkningen av normalarbetstid som innebär att socialförsäkringsförmåner ska beaktas i vissa fall. En grupp regler kan sägas *kodifiera praxis*. Förslagen innebär också att reglerna för *grundförsäkringen* och *inkomstbortfallsförsäkringen separeras* i systematiskt hänseende. Slutligen genomförs en *följändring* med anledning av de lagförslag som antogs av riksdagen hösten 2006. En regel förs över från ALF till LAK. Sammantaget innebär förslagen relativt stora redaktionella förändringar; 12 nya paragrafer införs, 14 paragrafer får ny lydelse, nya och ändrade rubriker införs och några paragrafer får ny placering i lagen.

Den nya och tidsbegränsade regeln om medlemsvillkoret

Medlemsvillkoret i arbetslöshetsförsäkringen syftar till att förebygga att inträde i en arbetslöshetskassa sker först i anslutning till att arbetslöshet uppkommer. Ersättning enligt inkomstbortfallsförsäkringen förutsätter att medlemsvillkoret är uppfyllt. I dag gäller enligt 7 § ALF att ersättning lämnas till den som varit medlem i en arbetslöshetskassa i tolv månader, detta under förutsättning att medlemmen efter det senaste inträdet i kassan uppfyllt arbetsvillkoret enligt 12 §. Arbetsvillkoret kan uppfyllas antingen genom arbete minst 80 timmar per kalendermånad eller genom totalt 480 timmars arbete med minst 50 timmar per månad kontinuerligt under sex kalendermånader. Enligt 12 § ska arbetsvillkoret ha uppfyllts efter det senaste inträdet i arbetslöshetskassan.

Den nu föreslagna regeln (7 §) innebär följande. Vid prövning av medlemsvillkoret ska "för varje medlemsmånad tillgodoräknas närmast föregående månad som inte redan ingår i medlemstiden". En person som exempelvis blir medlem i januari 2009 kan för varje medlemsmånad under 2009 tillgodoräkna sig "fiktiva" medlemsmånader bakåt i tiden under 2008. Vid halvårsskiftet 2009 kan därmed medlemsvillkoret om tolv månader vara uppfyllt (sex faktiska och sex fiktiva medlemsmånader). Med detta sätt att konstruera regeln kan den sökande vid prövning av arbetsvillkoret tillgodoräkna sig arbete som utförts efter tidpunkten för det fiktiva medlemskapet i kassan i juli 2008 och därmed kunna få del av inkomstbortfallsförsäkringen. Själva medlemskapet påverkas inte. Några ändringar föreslås följaktligen inte i de föreningsrättsliga bestämmelserna i LAK. Det ändrade medlemsvillkoret ska gälla endast under 2009. Motiveringen till tidsbegränsningen är att ett alltför generöst medlemsvillkor skulle kunna ändra sammansättningen mellan antalet arbetslösa respektive sysselsatta medlemmar i en arbetslöshetskassa.

Ramtid

Arbetslöshetsförsäkringen bygger på att det arbete som kvalificerar för ersättning tidsmässigt ska ligga i nära anslutning till arbetslösheten. Det uttrycks i lagen så att det kvalificerande förvärvsarbetet ska ha utförts inom en ramtid av tolv månader före arbetslöshetens inträde (12 §), "arbetsvillkoret ska ligga inom dessa tolv månader". Vissa omständigheter som hindrat en person från att förvärvsarbeta, t.ex. styrkt sjukdom, medför att ramtiden förskjuts bakåt i tiden. Denna tid är "överhoppningsbar". De kalendermånader som ingår i ramtiden betraktas var för sig när det avgörs om det förvärvsarbete som utförts i månaden kan tillgodoräknas i arbetsvillkoret.

I propositionen föreslås en uttrycklig bestämmelse (ny 15 a §) att ramtiden ska vara de tolv månader som närmast föregått den månad då sökanden anmält sig som arbetslös hos den offentliga arbetsförmedlingen. Detta framgår enligt regeringen i dag endast indirekt. Om anmälningmånaden

innehåller arbete, tid med föräldrapenning eller totalförsvarsplikt i sådan omfattning att månaden kan tillgodoräknas i ett arbetsvillkor ska månaden dock ingå i ramtiden.

För personer som deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program med aktivitetsstöd föreslås särskilda bestämmelser om ramtid – se nedan.

Normalarbetstid

De regler som gäller normalarbetstidens beräkning samlas under en gemensam rubrik. Normalarbetstid är ett centralt begrepp i försäkringen. I syfte att förtydliga lagens struktur och uppbyggnad införs det en ny bestämmelse som anger att en normalarbetstid ska fastställas för den som är ersättningsberättigad (23 a §).

Normalarbetstiden är den genomsnittliga arbetstiden per vecka under ramtiden. Allt arbete inom ramtiden – även arbete som under en månad är av för liten omfattning för att tillgodoräknas i arbetsvillkoret – är grund för beräkning av normalarbetstiden. Få arbetstimmar under en vecka sänker normalarbetstiden medan många arbetstimmar höjer den.

Den fastställda normalarbetstiden fyller flera funktioner. Den proportionerar den lägsta ersättningsnivån och den ligger till grund för att bestämma det antal ersättningsdagar per vecka som en deltidsarbetande har rätt till.

En person som varit tillfälligt frånvarande eller frånvarande på deltid kan få lägre ersättning än om frånvaron haft sådan art och omfattning att månaden blir överhoppningsbar. Förklaringen är att en månad inom ramtiden som innehåller arbete i sådan omfattning att det kan tillgodoräknas i ett arbetsvillkor ska beaktas när ersättningens storlek bestäms. Uttryckt på annat sätt kan det med dagens regler vara mer förmånligt med omfattande överhoppningsbar frånvaro än med mer begränsad sådan frånvaro.

I enlighet med arbetslinjen föreslås i propositionen att man i månader som innehåller förvärvsarbete i sådan omfattning att de kan tillgodoräknas i ett arbetsvillkor också ska beakta tid med vissa socialförsäkringsförmåner m.m. (23 b § andra och tredje styckena). Denna sammanläggning ska ske oavsett om arbetsvillkoret uppfylls enligt huvud- eller alternativregeln i 12 §. Socialförsäkringsförmånerna räknas om så att de motsvarar en femdagarsförsäkring.

Särskilda regler föreslås om *normalarbetstid efter upparbetande av ett nytt arbetsvillkor* under pågående ersättningsperiod. Sedan 2007 gäller en särskild beräkningsregel (27 a §) för inkomstrelaterad ersättning för den som uppfyller ett nytt arbetsvillkor under ersättningsperioden. Om det är förmånligare kan ersättningen beräknas som 65 % av den dagsförtjänst som låg till grund för den senast lämnade ersättningen. Som normalarbetstid gäller i detta fall normalarbetstiden i den senaste perioden med arbetslöshetsersättning (för närvarande 28 § andra stycket, i förslaget 23 d §).

Detta får tillämpas för högst två ersättningsperioder som följer på varandra. Syftet med denna regel är att arbete ska löna sig. Nu föreslås att motsvarande bör gälla i fråga om grundförsäkringen (23 c §).

Regler föreslås om *normalarbetstid efter deltagande i jobb- och utvecklingsgarantin eller jobbgarantin för ungdomar*. Möjlighet att basera normalarbetstiden på arbetsutbudet i jobb- och utvecklingsgarantin finns i dag för den som inte tidigare fått arbetslöshetsersättning (28 § tredje stycket). Nu föreslås att detta även ska gälla för den som har fått aktivitetsstödet baserat på inkomstrelaterad ersättning respektive grundbelopp under deltagandet i garantin (23 e och 23 f §§). Detta innebär t.ex. att en person som förvärvsarbetar på deltid och i övrigt deltar i garantin kan lägga såväl arbetet som deltagandet i garantin till grund för normalarbetstiden. Syftet är att arbetslöshetsersättningen inte ska kunna bli lägre än det aktivitetsstöd som lämnades under tiden i garantin. Ansökan om arbetslöshetsersättning måste göras inom tolv månader, och regeln får tillämpas högst två gånger.

Dagpenning och dagsförtjänst

En uttrycklig regel införs som anger att ersättning enligt försäkringen lämnas i form av dagpenning (ny 19 §). Även denna bestämmelse syftar till att förtydliga lagens struktur och uppbyggnad.

Dagpenning i form av grundbelopp lämnas till den som inte är medlem i en arbetslöshetskassa eller som är medlem men har varit det kortare tid än tolv månader och därmed inte uppfyller medlemsvillkoret. Dagpenning i form av grundbelopp baseras inte på den sökandes tidigare inkomst.

För att tydliggöra att ersättning enligt grundförsäkringen lämnas med en individuell uträknad dagpenning, där grundbeloppet är en faktor och normalarbetstiden en annan, föreslås i propositionen en uttrycklig regel om detta (24 § andra stycket).

Dagpenning i form av inkomstrelaterad ersättning – dvs. ersättning enligt inkomstbortfallsförsäkringen – lämnas till den som uppfyller medlemsvillkoret och övriga villkor i försäkringen. Dagpenningen bestäms enligt tre kriterier: dagsförtjänsten, normalarbetstiden och det högsta respektive lägsta belopp som regeringen fastställer. Det lägsta beloppet bestäms i proportion till sökandens normalarbetstid (jämför ovan om normalarbetstidens funktion).

För att tydliggöra hur den inkomstrelaterade ersättningen bestäms och för att separera reglerna om grundförsäkringen från inkomstbortfallsförsäkringen föreslås i propositionen en uttrycklig regel (25 § andra stycket). Den nuvarande hänvisningen till grundbeloppet tas bort eftersom inkomstbortfallsförsäkringen utgör ett eget system, till stor del fristående från grundförsäkringen. En följdändring görs även i den särskilda beräkningsregeln om 65 % av den dagsförtjänst som låg till grund för den senast lämnade ersättningen.

Dagsförtjänst fastställs för den som omfattas av inkomstbortfallsförsäringen. Den motsvarar den genomsnittliga förvärvsinkomsten per arbetsdag under ramtiden. Beräkningen baseras på att det är 22 arbetsdagar varje månad. Allt förvärvsarbete under ramtiden räknas med, även sådant som inte ingår i arbetsvillkoret. Även månader då en person har arbetat lite eller inte alls tas med. Eftersom dagsförtjänsten beräknas som ett genomsnitt under ramtiden sänker månader med låga inkomster dagsförtjänsten medan höga inkomster ökar den. För företagare finns särskilda beräkningsregler avseende dagsförtjänsten.

I enlighet med förslaget om sammanläggning (jämför ovan under Normalarbetstid) föreslås i propositionen att även sjuklön eller socialförsäkringsförmåner ska beaktas. Dagsförtjänsten fastställs då på basis av summan av förvärvsinkomst och sjuklön etc. (25 a § andra stycket). Motsvarande ska gälla för företagare (37 § andra stycket). Hänvisningen till normalarbetstid vid beräkning av dagsförtjänst och bestämmande av dagpenning tas bort.

Särskilda regler föreslås om *dagpenning efter deltagande i garantierna*. Inom ramen för garantierna kan det förekomma såväl deltagande i aktiviteter som förvärvsarbete. En ny period med arbetslöshetsersättning kan beviljas under vissa förutsättningar, bl.a. om hela den tidigare ersättningsperioden är förbrukad och ett nytt arbetsvillkor är uppfyllt. Personen ska då lämna garantin. Den som arbetat deltid och samtidigt deltagit i någon av garantierna kan få lägre ersättning i den nya ersättningsperioden än om personen inte arbetat utan i stället kvarstått på heltid i garantin. Förklaringen till detta är att dagpenningen i den nya perioden enligt ordalydelsen ska motsvara vad som senast lämnades i aktivitetsstöd. Till den som förvärvsarbetat på halvtid och parallellt deltagit i garantin på halvtid har aktivitetsstödet utbetalats med hälften av det belopp som han eller hon skulle ha fått vid deltagande på heltid.

Med motiveringen att det alltid ska löna sig att ta ett arbete föreslås i propositionen att den sökandes dagsförtjänst under den föregående ersättningsperioden ska ligga till grund för ersättningen i den nya perioden när den särskilda beräkningsregeln om 65 % tillämpas (30 §). Personen är då garanterad en arbetslöshetsersättning som motsvarar det aktivitetsstöd som skulle ha lämnats vid deltagande på heltid i garantin. Bestämmelsen utformas så att den även omfattar den som ”står i begrepp att lämna” någon av garantierna, detta för att klargöra att även den som inte uppfyller det allmänna villkoret att stå till arbetsmarknadens förfogande ska kunna omfattas av regeln. Som framgår nedan ska en ersättningsperiod kunna beviljas under pågående program.

Vissa särskilda regler för den som deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program med aktivitetsstöd

Särskilda regler för den som deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program med aktivitetsstöd föreslås i fråga om A. beviljande av ersättningsperiod, B. beräkning av ramtid och C. beräkning av ersättningsperiod.

A. Prövning och beviljande av en ersättningsperiod ska kunna göras för den som deltar i ett sådant program (ny 22 a §).

Detta innebär att ersättningsperioden inleds med aktivitetsstöd och inte med dagpenning. Det innebär också att personen vid prövningstillfället inte behöver uppfylla de allmänna villkoren för ersättning om att stå till arbetsmarknadens förfogande.

Enligt nu gällande regler fattar arbetslöshetskassan ett beslut om att bevilja en sökande en ersättningsperiod om de i lagen angivna förutsättningarna för ersättningsrätt är uppfyllda, dvs. de allmänna villkoren, arbetsvillkoret och medlemsvillkoret. En ersättningsperiod omfattar 300 dagar eller 450 dagar för den som är förälder till barn under 18 år. Förslaget ska ses mot bakgrund av de tidigare genomförda förändringarna som innebar dels att deltagande i program med aktivitetsstöd inte längre räknas som överhoppningsbar tid, dels att dagar med aktivitetsstöd ska samordnas med dagpenning när det fastställs hur många ersättningsdagar som förbrukats.

Frågan om att bevilja en ersättningsperiod kan uppkomma 1. om en person som har ett upparbetat arbetsvillkor börjar i ett program utan att först ha anmält sig som arbetslös hos förmedlingen och ansökt om arbetslöshetsersättning, 2. om en ersättningsperiod tar slut under deltagandet i programmet och personen dessförinnan har upparbetat ett nytt arbetsvillkor och 3. om en person upparbetar en ny ersättningsperiod under den tid som han eller hon deltar i någon av garantierna.

I de flesta fall föregås en anvisning till ett program av arbetslöshet, men det kan förekomma att en person går direkt från anställning till ett program.

Vid den situation som anges vid 1., dvs. att arbetsvillkoret är uppfyllt före deltagandet i programmet, beräknar arbetslöshetskassan storleken på den dagpenning som skulle ha lämnats vid arbetslöshet. Försäkringskassan betalar sedan ut aktivitetsstöd på en nivå som motsvarar den dagpenning som sökanden skulle ha fått som arbetslös. I dag saknas det uttryckligt lagstöd för att bevilja en ersättningsperiod i denna situation, vilket leder till att dagar med aktivitetsstöd inte samordnas med ersättningsperioden. Det kan också få till följd att arbetslöshetsersättningen blir lägre; tiden i programmet ingår i ramtiden och tränger ut tid med arbete. I dessa fall ska arbetslöshetskassan alltså kunna bevilja en ersättningsperiod.

Vid den situation som anges vid 2. där ett nytt arbetsvillkor har uppfyllts före programmet aktualiseras frågan om att bevilja en ersättningsperiod under pågående program när den första ersättningsperioden tar slut. Att denna situation alls kan uppstå beror på att hela ersättningsperioden ska förbrukas innan en ny ersättningsperiod kan beviljas (23 § tredje stycket). Lagstödet för att bevilja en ny ersättningsperiod anses i dag oklart.

Ett arbetsvillkor kan uppfyllas under deltagande i någon av garantierna enligt 3. I det läget ska personen lämna garantin. Arbetslöshetskassan ska därför regelbundet pröva om deltagarna i garantin uppfyllt ett arbetsvillkor. Med dagens regelverk kan en ersättningsperiod dock inte beviljas så länge som personen kvarstår i garantin. Det kan ta viss tid innan en person skrivs ut från garantin. Under den tiden får personen aktivitetsstöd som inte samordnas med dagar med dagpenning. När ramtiden senare ska bestämmas kan effekten bli att månader med arbete trängs ut ur ramtiden som ju avser tiden närmast före arbetslösheten. Detta kan i sin tur leda till att ersättningen blir lägre än om ersättningsperioden hade beviljats i direkt anslutning till att arbetsvillkoret uppfylldes.

I de nu angivna situationerna 1–3 ska alltså en ersättningsperiod kunna beviljas (22 a §).

B. Regler föreslås om hur ramtiden ska beräknas för den som deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program med aktivitetsstöd.

Syftet är att förhindra att en person som uppfyller ett arbetsvillkor före eller under den tid som han eller hon deltar i ett program får lägre ersättning i händelse av arbetslöshet till följd av att icke ersättningsgrundande tid i program föregått arbetslösheten.

I den situation som anges vid 1. ovan ska ramtiden utgöra de tolv månader som närmast föregått den tidpunkt då sökanden påbörjade programmet (15 b §). På det sättet kommer påbörjandet av ett program att jämföras med att anmäla sig som arbetssökande hos arbetsförmedlingen.

När ett arbetsvillkor uppfylls under deltagande i programmet utgör ramtiden de tolv månader som närmast föregått den tidpunkt då sökanden uppfyllt arbetsvillkoret (15 c § första meningen). Detta ska också gälla om ett nytt arbetsvillkor upparbetas under en pågående ersättningsperiod, oavsett om personen deltar i program eller är arbetslös när ersättningsperioden beviljas (15 c § andra meningen).

Den nyssnämnda bestämmelsen, som hänvisar till 23 § tredje stycket, har i en del fått en generell utformning. Den omfattar inte bara situationen för personer som deltar i de berörda arbetsmarknadspolitiska programmen. (Mera om detta nedan.)

C. Regler föreslås om hur ersättningsperioden ska beräknas i vissa fall.

För den som uppfyller ett arbetsvillkor under deltagande i programmet och inte har en pågående ersättningsperiod räknas ersättningsperioden från den tidpunkt när arbetsvillkoret uppfylldes (22 b §).

För den som enligt 1. ovan har ett upparbetat arbetsvillkor före programmet kommer ersättningsperioden att påbörjas den första dagen då aktivitetsstöd betalas ut.

För den som upparbetat ett nytt arbetsvillkor under en pågående ersättningsperiod kommer den nya perioden att påbörjas när den tidigare löpt ut. Detta kräver ingen särskild reglering.

Motionen

Medlemsvillkoret

Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet anser i motion *A13 yrkande 3* att förändringarna av medlemsvillkoret och slopandet av inträdesvillkoret underlättar arbetslösas möjlighet att få ersättning och är därför något som de tre partierna principiellt ställer sig bakom. Partierna motsätter sig dock regeringens konstruktion och menar att den skapar en onödigt komplicerad administration för kassorna. Ett bättre sätt kan enligt partierna vara att, som Arbetslöshetskassornas samorganisation (SO) föreslår, temporärt anse medlemsvillkoret uppfyllt efter sex månaders medlemskap.

Normalarbetstiden – sammanläggning av tid med förmåner

Partierna anför i motionen, *yrkande 4*, att intentionen med förslaget om att vid bestämmande av normalarbetstiden lägga samman tid med förmåner är bra men att även detta innebär en onödig administrativ börda för arbetslöshetskassorna. Motionärerna framhåller att det är den försäkrade inkomsten, inte vilka försäkringsförmåner man erhåller, som ska ligga till grund för ersättningen från arbetslöshetsförsäkringen. Partierna vill se över utformningen av den framtida arbetslöshetsförsäkringen, bl.a. vad det gäller bestämmelser om normalarbetstidens beräkning.

Förändringar i lagen om arbetslöshetskassor (LAK)

Gällande bestämmelser

Inträdesvillkoret

Nuvarande villkor för att beviljas medlemskap i en arbetslöshetskassa innebär att den sökande måste uppfylla villkoren i kassans stadgar om arbete inom kassans verksamhetsområde. Därutöver måste den sökande enligt 34 § första stycket LAK under en sammanhängande period av fem veckor under minst fyra veckor ha förvärvat arbetat i genomsnitt minst 17 timmar per vecka och fortfarande arbeta i den omfattningen, den s.k. 17-timmarsregeln. Bestämmelsen innebär även att den sökande måste styrka att han eller hon har ett pågående arbete inom kassans verksamhetsområde. Den som är medlem i en annan arbetslöshetskassa eller har fyllt 64 år har inte rätt att bli medlem.

Medlemsavgiften

En arbetslöshetskassa ska enligt 41 § LAK ta ut avgifter från medlemmarna som i förening med andra inkomster ska täcka kassornas administration, betalningen av finansieringsavgiften och arbetslöshetsavgiften.

Medlemsavgift som avser arbetslöshetsavgiften får dock endast tas ut av medlemmar som inte var arbetslösa i den mening som avses i 41 a § LAK och får uppgå högst till 300 kr per medlem och månad.

Överklagande av ärenden enligt LAK

Bestämmelser om talan mot och överklagande av en arbetslöshetskassas beslut enligt LAK finns i lagens 62, 95 och 98 §§. I 62 § sägs bl.a. att om ett beslut av en föreningsstämma inte har tillkommit i behörig ordning kan talan om upphävande eller ändring föras av en bestämd krets av personer. En sådan talan väcks vid tingsrätten. I 95 § anges bl.a. att beslut av en arbetslöshetskassa i ärenden om rätt till medlemskap enligt LAK får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Av 98 § framgår att beslut i andra fall än som avses i 62 och 95 §§ överklagas hos Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF). Inspektionens beslut i ett sådant ärende överklagas hos regeringen.

Försäkringskassans informationsskyldighet

Försäkringskassan får med stöd av 7 och 8 §§ lagen (2003:763) om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration behandla och lämna ut personuppgifter till arbetslöshetskassorna, bl.a. om det behövs som underlag för beslut om och kontroll av förmåner, ersättningar och andra stöd åt enskilda. Försäkringskassan får enligt 8 § andra stycket samma lag även behandla personuppgifter som behandlas för ändamål som anges i 7 §, för att tillhandahålla information utanför den egna myndigheten på grund av bl.a. sådan bestämmelse om skyldighet att lämna ut uppgifter till andra myndigheter som avses i 14 kap. 1 § andra meningen sekretesslagen (1980:100). Av den bestämmelsen framgår att sekretess inte hindrar att uppgift lämnas till en annan myndighet, om uppgiftsskyldigheten följer av lag eller förordning.

Uppgifter om enskildas personliga förhållanden är sekretessbelagda hos arbetslöshetskassan i den utsträckning som anges i 7 kap. 10 § sekretesslagen. Av den bestämmelsen framgår att sekretess gäller i ärende om arbetslöshetsersättning enligt ALF samt i ärende om medlemsavgift för arbetslös medlem enligt LAK för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon honom eller henne närstående lider men om uppgiften röjs.

Med stöd av 48 c § ALF får arbetslöshetskassan vissa uppgifter från Försäkringskassan rörande bl.a. förmån, ersättning eller annat stöd åt enskild.

Propositionen

Inträdesvillkoret

Regeringen anser att villkoret om viss arbetad tid försvårar för den enskilde att bli medlem i en arbetslöshetskassa. Det medför dessutom en omfattande administration för såväl arbetslöshetskassorna som arbetsgivarna. För att komma till rätta med detta föreslår regeringen att villkoret om förvärvsarbete i en viss minsta omfattning, 17-timmarsregeln, avskaffas. Förslaget stimulerar till ökad anslutning till arbetslöshetsförsäkringen samtidigt som det bidrar till att förenkla administrationen av försäkringen. Det medför även att arbetsgivaren inte behöver lämna intyg om en viss arbetad tid för arbetstagare som söker inträde i en arbetslöshetskassa. Förändringen innebär därmed också att 34 a § bör tas bort, då den består av en hänvisning till 17-timmarsregeln.

Även kravet på ett aktuellt arbete inom kassans verksamhetsområde bör enligt regeringens mening ändras. En person bör kunna träda in i en arbetslöshetskassa även om han eller hon vid tillfället för inträdesansökan inte arbetar men väl har arbetat. Även det förslaget syftar till ökad anslutning till arbetslöshetsförsäkringen. När det gäller frågan om vilken arbetslöshetskassa som personen ska kunna träda in i bör det avgörande vara inom vilken arbetslöshetskassas verksamhetsområde som personen senast arbetade.

Liksom tidigare har dock inte den som är medlem i en annan arbetslöshetskassa eller har fyllt 64 år rätt att bli medlem. När medlemskap i arbetslöshetskassan beviljas anses inträdet i kassan ha skett första dagen i den kalendermånad när ansökan om medlemskap gjordes.

Den rätt till medlemskap som varit kopplad till uppfyllande av studerandevillkoret i ALF föreslås upphöra, liksom hänvisningen i 37 § tredje stycket.

Arbetslöshetsavgiften

Enligt regeringen är det angeläget att upprätthålla arbetslinjen i arbetslöshetsförsäkringen. Regeringen föreslår att arbetslöshetsavgiften sänks med 50 kr per månad och medlem som inte är arbetslös i den mening som avses i 41 a §, vilket innebär att medlemsavgiften kan sänkas med lika mycket för en majoritet av de icke arbetslösa medlemmarna. Avgiftssänkningen medför enligt vad som anförs i propositionen att marginaleffekterna av att gå från arbetslöshet till sysselsättning minskar och stimulerar anslutning till arbetslöshetsförsäkringen.

Sänkningen kommer däremot inte att påverka medlemsavgiften i de kassor vars arbetslöshetsavgift efter sänkningen fortfarande är 300 kr per medlem som inte var arbetslös i den mening som avses i 41 a §.

Beräkningen av avgiften i kombination med det föreslagna avdraget kan leda till att avgiften blir negativ. För att undvika detta bör det slås fast att avgiften alltid är lägst 0 kr.

Det som sägs om en medlem i en arbetslöshetskassa ska även gälla för den som är ansluten till den kompletterande arbetslöshetskassan.

Regeringen får meddela närmare föreskrifter även om när och på vilket sätt avdraget från arbetslöshetsavgiften ska göras.

Överklagande av beslut i enskilda fall enligt LAK

Regeringen framför i propositionen att arbetslöshetskassornas beslut om såväl medlemskap som medlemsavgifter i enskilda fall är av rättslig karaktär och rör förhållandet mellan enskilda individer och arbetslöshetskassorna. Det är viktigt att en sådan prövning är likformig och rättssäker. Arbetslöshetskassornas beslut om medlemsavgifter i enskilda fall kan inte, enligt regeringens mening, anses rymma sådana politiska dimensioner att det är motiverat att behålla det nuvarande systemet med överklagande till IAF respektive regeringen. Sådana beslut innefattar till övervägande del rättsliga bedömningar och bör därför, liksom beslut om medlemskap, överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Regeringen föreslår att även arbetslöshetskassans beslut om särskild uttaxering i enskilda fall får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Genom dessa förändringar skapas ett enhetligare överklagandesystem.

Övriga beslut som fattas av arbetslöshetskassorna i enskilda fall enligt LAK är enligt regeringen av administrativ karaktär. Det bör införas ett överklagandeförbud för arbetslöshetskassans övriga beslut i dessa enskilda fall.

Försäkringskassans informationsskyldighet

För att möjliggöra för arbetslöshetskassorna att med lagstöd använda de uppgifter de redan i dag i huvudsak har tillgång till vid prövning av avgiftsärenden, bör en bestämmelse införas i LAK som innebär att Försäkringskassan ska lämna uppgift om aktivitetsstöd och utvecklingsersättning åt enskild som har betydelse för tillämpningen av lagen. Detsamma gäller uppgifter som myndigheten har om en medlem utfört avlönat arbete vid sidan av deltagande i ett arbetsmarknadspolitiskt program med aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning. Den nuvarande, likartade bestämmelsen i 48 c § ALF föreslås följaktligen utgå.

Motionen

Arbetslöshetsavgiften

Enligt *Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet* i motion A13 yrkande 2 har förslagen i propositionen föranletts av flera av de försämringar regeringen genomförde under 2007. Den dramatiska höjningen av avgiften och omläggningen av avgiftssystemet är enligt motionärerna en sådan försämring som fick betydande negativa effekter: En halv miljon medlemmar lämnade a-kassan. Motionärerna anser att regeringen nu försö-

ker ge sken av att man vill reparera sitt misstag och föreslå en sänkning av avgiften med 50 kr för arbetande medlemmar. De arbetslöshetskassor som har en arbetslöshetsavgift som, efter avdraget, överstiger 300 kr per månad får inte del av avdraget.

Men avdraget på 50 kr är långt ifrån tillräckligt, framför partierna bakom motion A13. Även med optimistiska prognoser för utvecklingen av arbetslösheten under 2009 kommer den föreslagna avgiftsminskningen att ätas upp till följd av högre arbetslöshet för de flesta a-kassemedlemmar, eftersom den arbetslöshetsavgift som ska erläggas stiger med arbetslösheten.

Övrigt

Motionen

Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet har i motion A13 yrkande 1 ett förslag om tillkännagivande om grundprinciperna för en bra försäkring. Partierna menar att arbetslöshetsförsäkringen i grunden har raserats av regeringen – försäkringen har blivit sämre, dyrare och mer orättvis. Man vill se en arbetslöshetsförsäkring som bygger på helt andra principer än de som regeringen står för. Partierna vill bl.a. återupprätta inkomstbortfallsprincipen, höja taket och ersättningsnivåerna och förbättra villkoren för arbetslösa. Det måste också bli enklare för visstidsanställda och deltidsarbetande att kvalificera sig för ersättning.

Motionärerna framför kritik mot arbetslöshetsförsäkringens avgiftskonstruktion. Kostnaderna för arbetslösheten ska bäras gemensamt, och avgiften ska inte vara beroende av i vilken bransch man arbetar. De differentierade avgifterna syftar till att pressa ned fackförningarnas lönekrav, vilket vilar på det felaktiga antagandet att det finns ett nära samband mellan avtalsområden och a-kasseområden. De leder dessutom enligt partierna till en osund konkurrens mellan a-kassor som har överlappande verksamhetsområden. Konstruktionen är djupt orättvis. Partierna vill att avgiften sänks betydligt och att differentieringen tas bort.

Utskottets ställningstagande

Allmänt om arbetslöshetsförsäkringen

Arbetslöshetsförsäkringen är enligt arbetsmarknadsutskottets mening en central del av en väl fungerande arbetsmarknad. Rätt utformad – som en omställningsförsäkring under kortare perioder av arbetslöshet – bidrar den till att öka såväl flexibiliteten som stabiliteten på arbetsmarknaden både för den enskilde och för samhället. Genom att den ger ekonomisk trygghet vågar fler människor pröva nya arbeten. Samtidigt ger försäkringen under svårare tider de arbetslösa andrum att komma tillbaka till arbetsmarknaden

utan att privatekonomin slås i spillror. Ur samhällets perspektiv fungerar försäkringen både som ett smörjmedel för matchningsfunktionen och som en automatisk stabilisator vid konjunktursvängningar.

Utskottet anser mot denna bakgrund att förslagen i propositionen är välkomna. Propositionens huvudsyfte får anses vara att underlätta för människor som nu står utanför arbetslöshetsförsäkringen att få ett inkomstrelaterat skydd i händelse av arbetslöshet. De föreslagna förändringarna i LAK gör det enklare och billigare att bli medlem i en arbetslöshetskassa, och förändringarna i ALF påskyndar den arbetslöses möjlighet att få del av en inkomstrelaterad försäkring. Utskottet finner förslagen ändamålsenliga, inte minst mot bakgrund av den försämrade utvecklingen på arbetsmarknaden.

Utskottet kan också inledningsvis konstatera att oppositionspartierna i sin motion framför en del allmänt hållen och svepande, men på vissa punkter relativt skarp kritik. Det är därför med viss förvåning som utskottet samtidigt noterar att partierna inte lyckats samla sig till ett enda konkret gemensamt motförslag till dem som framförs i propositionen.

Utskottet övergår nu till att behandla förslagen mer ingående.

De föreslagna förändringarna i ALF

När det gäller förslaget om ändrat medlemsvillkor under 2009 välkomnar, som framgått ovan, utskottet denna ändring. Det är kravet på att vara medlem i en a-kassa under en viss minsta tid som är avgörande för om den arbetslöse har rätt till ersättning enligt grundförsäkringen eller enligt inkomstbortfallsförsäkringen. Med denna förändring stimuleras fler att söka medlemskap i en arbetslöshetskassa och fler får inkomstrelaterad arbetslöshetsersättning. Motionärerna föreslår en annan konstruktion för beräkningen av medlemsvillkoret. Utskottet vill framhålla att den av regeringen valda konstruktionen motiveras med att en person som under 2009 inte uppfyller ett arbetsvillkor under den faktiska medlemstiden om sex månader, ändå kan få del av inkomstbortfallsförsäkringen under förutsättning att arbetsvillkoret ligger inom en tolv månadersperiod från inträdet i arbetslöshetskassan. Konstruktionen innebär att det retroaktivt skapas ett "fiktivt inträdesdatum" så att den som ansöker om arbetslöshetsersättning redan efter sex månaders medlemskap kan få inkomstrelaterad ersättning. Utskottet anser att detta är ett rimligt sätt att uppnå syftet med lagregeln och kan därför inte ställa sig bakom motionens förslag.

Utskottet välkomnar också förslaget i propositionen om att lägga samman tid med bl.a. socialförsäkringsförmåner när normalarbetstiden ska bestämmas. Det är enligt utskottet inte rimligt att en person som arbetat så mycket att månaden är tillgodoräkningsbar vid bestämmande av ramtiden ändå, på grund av mer begränsad frånvaro, kan få avsevärt lägre ersättning än en person som inte arbetat alls eller som arbetat så lite att månaden är överhoppningsbar. Lagförslaget är ett uttryck för principen att arbete ska löna sig. Liksom regeringen förespråkar utskottet arbetslinjen. Propositionen innebär att även dagsförtjänsten ska fastställas på basis av den sjuklön

eller socialförsäkringsförmån som den enskilde erhållit. Utskottet vill här, liksom regeringen, framhålla att förslaget om beräkningen av dagsförtjäns-ten i dessa fall inte är begränsat till endast den som har en faktiskt förlorad inkomst.

Oppositionspartierna menar att förslaget om ändrat medlemsvillkor och sammanläggningen av tid med förmåner innebär en ökad administrativ börda för a-kassorna. När det gäller förslaget om ändrat medlemsvillkor under 2009 vill utskottet betona att detta endast rör bestämmande av medlemsvillkor och att det inte innebär att medlemskapet i sig påverkas. När det gäller sammanläggningen av tid med socialförsäkringsförmåner utgår regeringen från att det är den person som varit frånvarande och fått en förmån som själv bör kunna styrka det för arbetslöshetskassan. Enligt propositionen innebär förslaget inte att informationsutbytet mellan arbetslöshetskassorna och Försäkringskassan ska behöva utökas. Det finns därför enligt utskottet ingen grund för de farhågor som oppositionen framfört när det gäller en ökad administrativ börda.

Utskottet välkomnar slutligen de relativt omfattande förändringar som görs i ALF för att strukturera och tydliggöra lagen. Utskottet vill dock göra ett förtydligande av redaktionell art. Lagförslagets 15 c § första meningen avser situationen att en person deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program med aktivitetsstöd och uppfyller ett arbetsvillkor under deltagande i programmet. Ramtiden ska i sådant fall utgöra de tolv månader som närmast föregått den tidpunkt då sökanden uppfyllt arbetsvillkoret. I andra meningen anges att ”Detsamma gäller för den som omfattas av 23 § tredje stycket”. I den nyssnämnda bestämmelsen regleras vad som generellt gäller när en ersättningsperiod löpt ut och den sökande på nytt uppfyllt arbetsvillkoret. Då lämnas – efter uppfyllt karensvillkor – ersättning under ytterligare en ersättningsperiod som räknas från den tidpunkt när den tidigare perioden löper ut. För att göra det tydligt att den föreslagna 15 c § om ramtiden tar sikte såväl på den generella situationen att någon uppfyller ett nytt arbetsvillkor under en ersättningsperiod som på det särskilda fallet att det sker under deltagande i program föreslår utskottet en något annan lydelse än enligt propositionens förslag. I fråga om den generella situationen är detta ett klarläggande av vad som redan tillämpas. Förslag i enlighet med detta läggs fram i bilaga 3.

Lagtexten, 15 c §, bör lämpligen lyda:

”För en sökande som omfattas av 23 § tredje stycket eller som deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program med aktivitetsstöd och som uppfyllt ett arbetsvillkor under deltagande i programmet, utgör ramtiden de tolv månader som närmast föregått den tidpunkt när sökanden uppfyllt arbetsvillkoret.” Förslaget innebär ingen ändring i sak i förhållande till propositionen.

De föreslagna förändringarna i LAK

Som utskottet tidigare nämnt är huvudsyftet med propositionen att underlätta för människor som nu står utanför arbetslöshetsförsäkringen att få ett inkomstrelaterat skydd i händelse av arbetslöshet.

Två av förslagen i propositionen, som innebär förändringar i LAK, tar sikte på att fler ska bli medlemmar i en arbetslöshetskassa. Regeringen föreslår dels att inträdesvillkoret till arbetslöshetskassorna mjukas upp genom att kravet på att potentiella medlemmar måste vara i arbete – den s.k. 17-timmarsregeln – tas bort, dels att avgiften för många sysselsatta sänks med 50 kr.

När det till att börja med gäller avgiftssänkningen är det som utskottet redan berört mycket önskvärt att fler människor går med i en arbetslöshetskassa, vilket naturligtvis stimuleras av en sänkt avgift. Att avgiftssänkningen är riktad till dem som arbetar innebär att det blir mer lönsamt att arbeta. Samtidigt som en sänkning alltså har positiva effekter är det nödvändigt att värna statens finanser och därmed i förlängningen bevara ett handlingsutrymme för staten att även vid en fördjupad ekonomisk kris upprätthålla kvaliteten i välfärden. Läget på arbetsmarknaden kräver enligt utskottets mening en synnerligen noggrann avvägning mellan dessa båda ändamål.

Tyvärr tvingas utskottet konstatera att oppositionspartierna i motion A13 yrkande 2 inte tycks dela denna bedömning. Trots att det inte framförs något konkret motförslag i motionen avvisar motionärerna i svepande ordalag regeringens förslag om en sänkning av arbetslöshetsavgiften med 50 kr som otillräckligt. Utan att närmare diskutera vilka budgetmedel som ska användas ställs ospecificerade krav på en kraftigare sänkning som dessutom ska komma alla a-kassemedlemmar till del. Utskottet anser att denna typ av retorik är olämplig och oansvarig i det rådande ekonomiska läget.

Utskottet kan heller inte dela motionärernas kritik av den differentierade arbetslöshetsavgiften. Differentieringen bidrar till att kostnaderna för arbetslösheten blir synligare för den enskilde, för arbetslöshetskassorna och för samhället. Sambandet blir också tydligare mellan en ansvarsfull lönebildning och en lägre arbetslöshet. Differentieringen bedöms i budgetpropositionen för 2009 – tillsammans med de övriga reformer av arbetslöshetsförsäkringen som genomförts under mandatperioden – på lång sikt öka sysselsättningen med 0,3 %, antalet arbetade timmar med 0,4 % och BNP med 0,2 %. Det vore, i synnerhet i det svåra arbetsmarknadsläge som Sverige troligen kommer att befinna sig i under de närmaste åren, svärförsvärligt att riva upp reformer som har positiva effekter på sysselsättningen och den ekonomiska tillväxten.

Utskottet välkomnar även regeringens förslag om att mjuka upp inträdeskravet för medlemskap i arbetslöshetskassa genom att ta bort kravet på pågående arbete i en viss omfattning. Åtgärden är ett enkelt sätt att sänka tröskeln för medlemskap, som dessutom innebär administrativa lättnader för såväl företag som arbetslöshetskassorna.

Inte heller i fråga om de övriga förslagen om förändringar i LAK – gällande överklaganden och Försäkringskassans informationsskyldighet – har utskottet några invändningar mot vad som framförs i propositionen.

Slutsats

Utskottet tillstyrker de framlagda lagförslagen med den ändring som framgår av bilaga 3. Med hänvisning till det som ovan anförts tillstyrker utskottet propositionen och avstyrker motion A13 yrkandena 1–4 (s, v, mp).

Reservation

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservation. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

Grundprinciperna för arbetslöshetsförsäkringen m.m., punkt 2 (s, v, mp)

av Berit Högman (s), Sylvia Lindgren (s), Lars Lilja (s), Luciano Astudillo (s), Josefin Brink (v), Ann-Christin Ahlberg (s), Ulf Holm (mp) och Patrik Björck (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2008/09:A13 av Berit Högman m.fl. (s, v, mp) yrkandena 1–4.

Ställningstagande

Allmänt om arbetslöshetsförsäkringen

Den borgerliga regeringen har saboterat arbetslöshetsförsäkringen. Avgifterna har höjts, ersättningen och taket har sänkts, sättet att beräkna dagpenningen har ändrats så att fler får ut mindre och villkoren för att över huvud taget få någon ersättning har skärpts. Regeringen säger sig stå bakom arbetslinjen, men har i själva verket skapat incitament för att personer av ekonomiska skäl inte behåller en anställning på deltid i väntan på en heltidsanställning. Inte ens den som jobbar före arbetslösheten kan vara säker på att få någon arbetslöshetsersättning eftersom villkoren i dag är svårare att uppfylla. Att man har varit medlem i a-kassan hela sitt yrkesliv spelar ingen roll. Den som arbetar i en bransch som är utsatt för stora påfrestningar som en följd av den ekonomiska krisen får ta den största smällen, inte bara för att det då finns en ökad risk att bli av med jobbet utan också för att man måste betala mer än andra för samma försäkring. Under den största jobbkrisen sedan 1990-talet står nu fler utan möjlighet att få en omställningsersättning under den tid de söker nytt jobb. En halv miljon har lämnat a-kassan och inte heller de som är kvar kan som tidigare få en ersättning som det går att leva på. Enskilda individer får bära jobbkrisens börda. De marginella förändringar som regeringen föreslår i propositionen återställer inte möjligheten för de arbetslösa att få ett rimligt omställningsstöd. Arbetslöshetsförsäkringen har blivit sämre, dyrare och mer orättvis.

Vi företrädare för Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet vill se en arbetslöshetsförsäkring som bygger på i grunden helt andra principer. Vi vill återupprätta inkomstbortfallsprincipen. Taket och ersättningsnivåerna måste höjas. Villkoren för deltidsarbetslösa måste förbättras. Det måste bli enklare för visstidsanställda och deltidsarbetande att kvalificera sig för ersättning. Avgiften till a-kassan måste sänkas och finansieringen åter bli solidarisk, i stället för att de som är hårdast drabbade av arbetslöshet ska betala mest.

Vi vill att arbetslöshetsförsäkringen ska vara en robust försäkring där villkoren inte görs om från en dag till en annan. Därför vill vi se över utformningen av den framtida arbetslöshetsförsäkringen.

Arbetslöshetsavgiften

Vi i Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet anser att regeringens förslag om att medlemsavgiften ska sänkas med 50 kr för vissa medlemmar är otillräckligt. Vi vänder oss dessutom mot differentieringen av medlemsavgiften till arbetslöshetskassorna och anser att arbetslöshetsförsäkringen borde finansieras gemensamt i stället.

Den kombination av en kraftigt försämrad arbetslöshetsförsäkring och chockhöjda avgifter till arbetslöshetskassorna som regeringen genomfört under mandatperioden har medfört stora medlemsminskningar. Sent omsider tycks nu regeringen ha insett sina misstag och föreslår bl.a. en sänkning av avgiften med 50 kr för arbetande medlemmar.

Vi anser att sänkningen är otillräcklig och dessutom orättvis då den inte kommer alla a-kassemedlemmar till del. De arbetslöshetskassor som har en arbetslöshetsavgift som, efter avdraget, överstiger 300 kr per månad får inte något avdrag. Även med optimistiska prognoser för utvecklingen av arbetslösheten under 2009 kommer den föreslagna avgiftsminskningen för de flesta a-kassemedlemmar att ätas upp av högre arbetslöshet. Vid 8 % arbetslöshet (AKU februari 2009) kommer de allra flesta att få en höjning av a-kasseavgiften förr eller senare, även efter den sänkning som regeringen föreslår. Förklaringen ligger i arbetslöshetsavgiftens konstruktion. Ju högre arbetslösheten är bland medlemmarna i en arbetslöshetskassa, desto högre blir den arbetslöshetsavgift som ska erläggas. Det innebär att många a-kasseavgifter kommer att höjas under 2009 på grund av ökad arbetslöshet. Erfarenheten från de senaste åren är att höjda avgifter snabbt leder till att människor lämnar a-kassan. Förutom den risk som detta innebär för individerna själva medför många oförsäkrade också stora kostnader för samhället när arbetslösheten är hög, i form av försörjningsstöd m.m.

Vi företrädare för Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet vänder oss också mot den orättvisa konstruktion som den s.k. arbetslöshetsavgiften – och därmed i förlängningen a-kassornas medlemsavgift – har. Vi menar att kostnaderna för arbetslösheten ska bäras gemensamt och att avgiften inte, som i det nuvarande systemet, ska vara beroende av i vilken bransch man arbetar. Konjunkturella och strukturella förändringar är inget

den enskilde kan påverka, och därför bör han eller hon inte göras ekonomiskt ansvarig för sådana förändringar. Den enskilde bör heller inte stå för kostnader som har att göra med nedgångar inom vissa branscher. De differentierade avgifterna syftar till att pressa ned fackförningarnas lönekrav. Högre löner antas leda till fler arbetslösa inom den egna a-kassan och därmed större kostnader. Detta resonemang vilar emellertid på det felaktiga antagandet att det finns ett nära samband mellan avtalsområden och a-kasseområden. I praktiken innebär de differentierade avgifterna i stället att de grupper som redan har lägre löner får betala högre avgifter. De differentierade a-kasseavgifterna leder dessutom till en osund konkurrens mellan a-kassor som har överlappande verksamhetsområden.

Vi anser att den solidariska finansieringen av arbetslöshetsförsäkringen bör återinföras, så att avgiften kan sänkas för alla medlemmar i a-kassan.

Medlemsvillkoret

Under de omständigheter som råder – med en djup jobbkris och när en halv miljon medlemmar har lämnat a-kassan – anser vi att det kan vara rimligt att ge människor ett snabbspår in i försäkringen. Förändringarna av medlemsvillkoret och slopandet av inträdesvillkoret underlättar arbetslösas möjlighet att få ersättning och är därför något som vi principiellt ställer oss bakom.

Vi ställer oss emellertid tveksamma till den föreslagna konstruktionen av medlemsvillkoret eftersom det skapar en onödigt komplicerad administration för kassorna. Vi menar att ett bättre sätt att möjliggöra ett snabbt återinträde i försäkringen kunde vara att, som Arbetslöshetskassornas samorganisation föreslår, temporärt anse medlemsvillkoret uppfyllt efter sex månaders medlemskap.

Normalarbetstid – sammanläggning av tid med förmåner

Vi anser att intentionen i förslaget om sammanläggning av tid med förmåner är bra, men även här läggs en ytterligare administrativ börda på arbetslöshetskassorna alldeles i onödan. Även arbetsgivare och Försäkringskassan kommer att beröras av ökad uppgiftsskyldighet till följd av förslaget. Vi anser att det ska vara den försäkrade inkomsten – inte vilka socialförsäkringsförmåner man beviljats – som ska ligga till grund för ersättningen från arbetslöshetsförsäkringen.

Slutsats

Vad som nu sagts bör ges regeringen till känna. Vi företrädare för Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet anser att riksdagen därför bör bifalla motion A13.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2008/09:127 Förbättrade och förenklade villkor i arbetslöshetsförsäkringen, m.m.:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring,
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring,
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor.

Följdmotionen

2008/09:A13 av Berit Högman m.fl. (s, v, mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om grundprinciperna för en bra arbetslöshetsförsäkring.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett nytt förslag om avgiftssänkning som ger effekt för alla.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förenkla administrationen för att snabbare kunna medge medlemskap.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om normalarbetstidens beräkning.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring¹

dels att 30 a § ska upphöra att gälla,

dels att nuvarande 28 § ska betecknas 23 b § och att nuvarande 29 § ska betecknas 25 a §,

dels att 7, 16, 17, 23, den nya 23 b, 24, 25, den nya 25 a, 26, 27 a, 30, 31, 37 och 48 c §§ samt rubriken närmast före 16 § ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas tolv nya paragrafer, 15 a–15 c, 19, 22 a och 22 b, 23 a och 23 c–23 g §§, samt närmast före 23 a § en ny rubrik av följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 16 § ska sättas närmast före den nya 15 a § samt att rubriken närmast före 20 § ska sättas närmast före den nya 19 §.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

Ersättning enligt inkomstbortfallsförsäkringen lämnas till den som varit medlem i en arbetslöshetskassa under minst tolv månader, under förutsättning att medlemmen efter det senaste inträdet i kassan uppfyllt arbetsvillkoret enligt 12–14 a §§ (medlemsvillkor).

7 §²

Ersättning enligt inkomstbortfallsförsäkringen lämnas till den som varit medlem i en arbetslöshetskassa under minst tolv månader, under förutsättning att medlemmen efter det senaste inträdet i kassan uppfyllt arbetsvillkoret enligt 12–14 §§ (medlemsvillkor).

Vid prövning av medlemsvillkoret ska för den sökande, vid beräkning av medlemstid, för varje medlemsmånad tillgodoräknas närmast föregående månad som inte redan ingår i medlemstiden.

¹ Senaste lydelse av 30 a § 2007:810.

² Senaste lydelse 2006:1546.

Ramtid och överhoppningsbar tid**15 a §**

Med ramtid avses de tolv månader som närmast föregått den månad när sökanden anmält sig som arbetslös hos den offentliga arbetsförmedlingen. Om anmälningstid innehåller arbete, tid med föräldrapenning eller totalförsvarsplikt i sådan omfattning att den kan tillgodoräknas i ett arbetsvillkor, ska den dock ingå i ramtiden.

15 b §

För en sökande som deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program med aktivitetsstöd och som uppfyllt ett arbetsvillkor före deltagandet i programmet, utgör ramtiden de tolv månader som närmast föregått den tidpunkt när sökanden påbörjade programmet.

15 c §

För en sökande som deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program med aktivitetsstöd och som uppfyllt ett arbetsvillkor under deltagande i programmet, utgör ramtiden de tolv månader som närmast föregått den tidpunkt när sökanden uppfyllt arbetsvillkoret. Detsamma gäller för den som omfattas av 23 § tredje stycket.

16 §³

När ramtid ska bestämmas enligt 12 § räknas inte den tid då den sökande varit hindrad att arbeta på grund av

1. styrkt sjukdom,
2. avslutad heltidsutbildning som den sökande har avslutat efter fyllda 25 år eller som har föregåtts av sammanhängande förvärvsarbete på heltid i minst 5 månader,

När ramtid ska bestämmas räknas inte den tid då den sökande varit hindrad att arbeta på grund av

³ Senaste lydelse 2008:310.

3. tvångsvård enligt lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall,

4. frihetsberövande på kriminalvårdens område,

5. a) vård av eget barn som inte har fyllt 2 år eller vård av adoptivbarn i 2 år efter barnets ankomst i familjen, eller,

b) vård av eget barn som inte har fyllt 3 år eller vård av adoptivbarn i 3 år efter barnets ankomst i familjen, under förutsättning att den sökande omedelbart före ledigheten hade ett förvärsarbete i sådan omfattning att det motsvarar minst ett arbetsvillkor,

6. beslut enligt smittskyddslagen (2004:168) eller livsmedelslagen (2006:804) eller föreskrifter som har meddelats med stöd av livsmedelslagen,

7. utlandsvistelse till följd av att den sökande följt med sin make eller maka vid dennes arbete i utlandet under förutsättning att makens eller makans arbetsgivare har sitt säte i Sverige och att lönen utbetalas från Sverige, varvid med make eller maka jämställs person med vilken den sökande sammanbor under förhållanden som liknar makars, eller

8. vård av närstående när hel ersättning lämnats enligt lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård.

Första stycket 6 gäller dock inte när fråga är om hälsokontroll vid inresa enligt 3 kap. 8 § eller avspärning enligt 3 kap. 10 § smittskyddslagen.

17 §⁴

När ramtid *skall* bestämmas När ramtid *ska* bestämmas
enligt 12 § räknas inte heller tid då sökande räknas inte heller tid då den sökande

1. fått föräldrapenningförmån enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring,

2. varit hindrad att arbeta på grund av tjänstgöring enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarspikt, eller

3. utfört förvärsarbete som arbetsgivaren finansierat med särskilt anställningsstöd enligt förordningen (1997:1275) om anställningsstöd.

Tid som enligt 13 a § har jämstälts med förvärsarbete *skall* stälts med förvärsarbete *ska*
dock räknas in i ramtiden. dock räknas in i ramtiden.

19 §⁵

Ersättning från arbetslöshetsförsäkringen lämnas i form av dagpenning.

22 a §

Prövning och beviljande av en ersättningsperiod får göras för den som deltar i ett arbetsmark-

⁴ Senaste lydelse 2007:393.

⁵ Tidigare 19 § upphävd genom 2006:1546.

nadspolitiskt program med aktivitetsstöd.

22 b §

För en sökande som deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program med aktivitetsstöd utan att ha en pågående ersättningsperiod och som uppfyllt ett arbetsvillkor under deltagande i programmet, räknas ersättningsperioden från och med den tidpunkt när sökanden uppfyllde arbetsvillkoret.

23 §⁶

Om arbetslösheten upphör före ersättningsperiodens slut, har den sökande rätt till ersättning under det återstående antalet dagar av perioden vid ny arbetslöshet, även om den sökande då inte uppfyller arbets- och karensvillkoren.

Sökanden har dock inte rätt till ersättning efter det att en sammanhängande tid av 12 månader har förflutit sedan den sökande senast fick *ersättning*. I sådan tid räknas inte in tid som anges i 16 och 17 §§.

Om ersättningsperioden har löpt ut men den sökande under perioden på nytt uppfyllt arbetsvillkoret lämnas ersättning under ytterligare en ersättningsperiod. Då *skall* dock karensvillkoret på nytt uppfyllas. Den nya ersättningsperioden räknas från den tidpunkt när den tidigare perioden löper ut.

Sökanden har dock inte rätt till ersättning efter det att en sammanhängande tid av 12 månader har förflutit sedan den sökande senast fick *dagpenning eller aktivitetsstöd*. I sådan tid räknas inte in tid som anges i 16 och 17 §§.

Om ersättningsperioden har löpt ut men den sökande under perioden på nytt uppfyllt arbetsvillkoret lämnas ersättning under ytterligare en ersättningsperiod. Då *ska* dock karensvillkoret på nytt uppfyllas. Den nya ersättningsperioden räknas från den tidpunkt när den tidigare perioden löper ut.

Normalarbetstid

23 a §

För den som är ersättningsberättigad fastställs en normalarbetstid.

28 §

Som normalarbetstid skall gälla den genomsnittliga arbetstiden

23 b §⁷

Normalarbetstiden utgör den genomsnittliga arbetstiden under

⁶ Senaste lydelse 2007:393.

⁷ Senaste lydelse av tidigare 28 § 2007:393.

under hela den i 12 § angivna ramtiden om tolv månader.

När dagpenning lämnas enligt 27 a eller 30 §§ skall som normalarbetstid gälla den normalarbetstid den sökande hade under den senaste perioden med arbetslöshetsersättning.

För den som inte fått arbetslöshetsersättning utgör utbudet i jobb- och utvecklingsgarantin sökandens normalarbetstid.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om omräkning av normalarbetstid.

sökandens ramtid.

Vid bestämmande av normalarbetstid ska utöver arbetad tid även beaktas tid som ersatts med sjuklön eller ersättning från Försäkringskassan vid tvist om sjuklön enligt lagen (1991:1047) om sjuklön, eller med följande socialförsäkringsförmåner

1. föräldrapenningförmån, sjukpenning, havandeskapspenning eller rehabiliteringspenning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring,

2. ersättning enligt lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård, eller

3. smittbärrpenning enligt lagen (1989:225) om ersättning till smittbärare.

Det som sägs i andra stycket gäller endast månader som innehåller förvärvsarbete minst i sådan omfattning att de kan tillgodoräknas i ett arbetsvillkor.

23 c §

Till en sökande som fått dagpenning i form av grundbelopp och under ersättningsperioden uppfyllt ett nytt arbetsvillkor ska, om det är förmånligare, som normalarbetstid gälla den normalarbetstid som den sökande hade under den senaste perioden med arbetslöshetsersättning. Detta får tillämpas för högst två ersättningsperioder som följer direkt efter varandra.

23 d §

Till en sökande som får sin dagpenning fastställd enligt 27 a § ska som normalarbetstid gälla den normalarbetstid den sökande hade under den senaste perioden med arbetslöshetsersättning.

23 e §

Till en sökande som lämnat eller står i begrepp att lämna jobb- och utvecklingsgarantin eller jobbgarantin för ungdomar och tidigare fått ersättning enligt grundförsäkringen, eller inte tidigare fått arbetslöshetsersättning, ska som normalarbetstid gälla sökandens totala arbetsutbud under deltagande i respektive garanti. Detta gäller endast om ansökan om ersättning sker inom 12 månader från tidpunkten när sökanden lämnade respektive garanti och får tillämpas högst två gånger för en sökande.

23 f §

Till en sökande som får sin dagpenning fastställd enligt 30 § ska som normalarbetstid gälla sökandens totala arbetsutbud under deltagande i jobb- och utvecklingsgarantin respektive jobbgarantin för ungdomar.

23 g §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om omräkning av normalarbetstid.

24 §

Ersättning enligt grundförsäkringen lämnas med ett belopp per dag som inte är baserat på tidigare förvärvsinkomster (dagpenning i form av grundbelopp).

Dagpenning i form av grundbelopp lämnas med det belopp som regeringen fastställer, om inte annat följer av denna lag.

Dagpenning i form av grundbelopp bestäms utifrån sökandens normalarbetstid och det belopp som regeringen fastställer, om inte annat följer av denna lag.

25 §⁸

Ersättning enligt inkomstbortfallsförsäkringen lämnas med ett belopp per dag som är baserat på tidigare förvärvsinkomster (dagpenning i form av inkomstrelaterad ersättning).

Dagpenning i form av inkomstrelaterad ersättning lämnas med högst *det belopp som regeringen fastställer och lägst det belopp som bestäms enligt 24 § andra stycket*, om inte annat följer av denna lag.

Dagpenning i form av inkomstrelaterad ersättning *bestäms utifrån sökandens dagsförtjänst, normalarbetstid och det högsta respektive lägsta belopp som regeringen fastställer*, om inte annat följer av denna lag.

29 §

Med dagsförtjänst avses en femtedel av den veckoinkomst eller, i fråga om sökande med månadslön, 1/22 av den månadsinkomst, som den sökande *före arbetslöshetens inträde vanligen fick under arbetstid som var normal för den sökande*.

25 a §⁹

Med dagsförtjänst avses en femtedel av den veckoinkomst eller, i fråga om sökande med månadslön, 1/22 av den månadsinkomst, som den sökande *haft under ramtiden*.

För den som omfattas av 23 b § andra stycket ska dagsförtjänsten beräknas på sökandens förvärvsinkomst och det ersättningsbelopp som lämnats.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om omräkning av dagsförtjänst.

Bestämmelser om beräkningen av dagsförtjänsten för företagare finns i 37 §.

26 §¹⁰

Om inte annat följer av 25 § andra stycket, 27 §, 27 a § eller 30 §, lämnas dagpenning med ett belopp som motsvarar följande procentsatser av den sökandes dagsförtjänst *under normalarbetstiden*.

- 80 procent under de första 200 dagarna av ersättningsperioden, och
- 70 procent under resten av ersättningsperioden.

När det bestäms med vilken procentsats ersättning *skall* lämnas *skall* dag då en sökande fått aktivitetsstöd enligt förordningen

Om inte annat följer av 25 § andra stycket, 27 §, 27 a § eller 30 §, lämnas dagpenning med ett belopp som motsvarar följande procentsatser av den sökandes dagsförtjänst.

När det bestäms med vilken procentsats ersättning *ska* lämnas *ska* dag då en sökande fått aktivitetsstöd enligt förordningen

⁸ Senaste lydelse 2006:1546.

⁹ Senaste lydelse av tidigare 29 § 2006:470.

¹⁰ Senaste lydelse 2007:393.

(1996:1100) om aktivitetsstöd jämställas med ersättningsdag enligt denna lag. Därvid beaktas inte dagar före den 1 januari 2007.

(1996:1100) om aktivitetsstöd jämställas med ersättningsdag enligt denna lag. Därvid beaktas inte dagar före den 1 januari 2007.

27 a §¹¹

Till en sökande som under ersättningsperioden på nytt uppfyllt arbetsvillkoret och för vilken ersättning lämnas under ytterligare en ersättningsperiod *skall, om det är till förmån för honom eller henne*, dagpenning lämnas med ett belopp som motsvarar 65 procent av den dagsförtjänst som låg till grund för *ersättningen under den närmast föregående ersättningsperioden. Beloppet skall vara lägst det belopp som bestäms enligt 24 § andra stycket.*

Om inte annat följer av 25 § andra stycket, ska till en sökande som under ersättningsperioden på nytt uppfyllt arbetsvillkoret och för vilken ersättning lämnas under ytterligare en ersättningsperiod, om det är förmånligare, dagpenning lämnas med ett belopp som motsvarar 65 procent av den dagsförtjänst som låg till grund för den senast lämnade arbetslöshetsersättningen.

Det som sägs i första stycket får tillämpas för högst två ersättningsperioder som följer direkt efter varandra.

30 §¹²

Till en sökande som lämnat jobb- och utvecklingsgarantin *får, om det är förmånligare, dagpenning lämnas med ett belopp som motsvarar vad som senast lämnades i aktivitetsstöd* under deltagandet i jobb- och utvecklingsgarantin. *Beloppet skall dock lägst vara det som bestäms enligt 24 § andra stycket, om ansökan om ersättning sker inom 12 månader från tidpunkten när sökanden lämnade jobb- och utvecklingsgarantin.*

Om inte annat följer av 25 § andra stycket, ska till en sökande som lämnat eller står i begrepp att lämna jobb- och utvecklingsgarantin eller jobbgarantin för ungdomar, om det är förmånligare, dagpenning lämnas med ett belopp som motsvarar 65 procent av den dagsförtjänst som låg till grund för den senast lämnade arbetslöshetsersättningen. Detta gäller endast om ansökan om ersättning sker inom 12 månader från tidpunkten när sökanden lämnade respektive garanti och får tillämpas högst två gånger för en sökande.

Det som sägs i första stycket får tillämpas högst två gånger för en sökande.

31 §

Får en sökande med anledning av arbetslöshet fortlöpande ersättning från någon annan än arbetslöshetskassan, får dagpenning

Får en sökande med anledning av arbetslöshet fortlöpande ersättning från någon annan än arbetslöshetskassan, får dagpenning

¹¹ Senaste lydelse 2007:393.

¹² Senaste lydelse 2007:393.

lämnas med högst skillnaden mellan det högsta belopp som får lämnas enligt 26–29 §§ och ersättningen.

lämnas med högst skillnaden mellan det högsta belopp som får lämnas enligt 26–30 §§ och ersättningen.

37 §

När underlaget bestäms för beräkningen av dagsförtjänsten *skall* för företagare dagsförtjänsten bygga på den genomsnittliga inkomsten under de tre senaste åren före avvecklingsåret. Om företagaren har lagt ned sin verksamhet inom 12 månader från det att företagaren startade den kan ersättningen baseras på företagarens tidigare anställning.

När underlaget bestäms för beräkningen av dagsförtjänsten *ska* för företagare dagsförtjänsten bygga på den genomsnittliga inkomsten under de tre senaste åren före avvecklingsåret. Om företagaren har lagt ned sin verksamhet inom 12 månader från det att företagaren startade den kan ersättningen baseras på företagarens tidigare anställning.

Bestämmelser om sammanläggning av förvärvsinkomst och förmåner vid beräkning av dagsförtjänst finns i 25 a § andra stycket.

48 c §¹³

Försäkringskassan och Centrala studiestödsnämnden *skall* till en arbetslöshetskassa lämna de uppgifter om förmån, ersättning eller annat stöd åt enskild som har betydelse för tillämpningen av denna lag.

Försäkringskassan och Centrala studiestödsnämnden *ska* till en arbetslöshetskassa lämna de uppgifter om förmån, ersättning eller annat stöd åt enskild som har betydelse för tillämpningen av denna lag.

Försäkringskassan *skall* till en arbetslöshetskassa även lämna

Försäkringskassan *ska* till en arbetslöshetskassa även lämna de uppgifter om föräldraskap som behövs för att pröva rätten till arbetslöshetsersättning.

– de uppgifter om föräldraskap som behövs för att pröva rätten till arbetslöshetsersättning, *och*

– *de uppgifter som Försäkringskassan har om en medlem i arbetslöshetskassan utfört avlönat arbete vid sidan av deltagande i ett arbetsmarknadspolitiskt program med aktivitetsstöd.*

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2009. Bestämmelsen i 7 § i sin nya lydelse tillämpas dock för tid från och med den 1 januari 2009.

2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för ersättningsperioder som beviljats före ikraftträdandet.

¹³ Senaste lydelse 2007:393.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring

Härigenom föreskrivs att 7 § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt lagförslag 2.1

Ersättning enligt inkomstbortfallsförsäkringen lämnas till den som varit medlem i en arbetslöshetskassa under minst tolv månader, under förutsättning att medlemmen efter det senaste inträdet i kassan uppfyllt arbetsvillkoret enligt 12–14 §§ (medlemsvillkor).

Vid prövning av medlemsvillkoret ska för den sökande, vid beräkning av medlemstid, för varje medlemsmånad tillgodoräknas närmast föregående månad som inte redan ingår i medlemstiden.

Föreslagen lydelse

7 §¹

Ersättning enligt inkomstbortfallsförsäkringen lämnas till den som varit medlem i en arbetslöshetskassa under minst tolv månader, under förutsättning att medlemmen efter det senaste inträdet i kassan uppfyllt arbetsvillkoret enligt 12–14 §§ (medlemsvillkor).

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010.
2. Äldre föreskrifter gäller för medlemsmånader som påbörjats före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 2009:000. Ändringen innebär att andra stycket upphävs.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor¹

dels att 34 a och 98 §§ ska upphöra att gälla,

dels att rubriken närmast före 98 § ska utgå,

dels att 34, 37, 48, 49, 87 och 95 §§ samt rubriken närmast före 95 § ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas tre nya paragrafer, 48 a, 48 b och 94 a §§, samt närmast före 94 a § en ny rubrik av följande lydelse,

dels att det i lagen närmast före 99 § ska införas en ny rubrik som ska lyda ”Överklagande av beslut från Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen”.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

34 §²

Rätt att bli medlem i en arbetslöshetskassa har var och en som uppfyller villkoren i kassans stadgar om arbete inom kassans verksamhetsområde. *Medlemskap får dock beviljas endast den som under en sammanhängande period av fem veckor under minst fyra veckor har förvärvsarbetat i genomsnitt minst 17 timmar per vecka och fortfarande arbetar i minst denna omfattning.* Rätt att bli medlem har inte den som

1. är medlem i en annan arbetslöshetskassa, eller
2. har fyllt 64 år.

Rätt att bli medlem har även den som till följd av att han eller hon uppfyller studerandevillkoret enligt lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring är berättigad till ersättning enligt grundförsäkringen och som utbildat sig för arbete i yrkeskategori eller bransch inom kassans verksamhetsområde.

Rätt att bli medlem i en arbetslöshetskassa har var och en som *vid ansökningstillfället förvärvsarbetar och* uppfyller villkoren i kassans stadgar om arbete inom kassans verksamhetsområde. *Även den som vid ansökningstillfället inte arbetar har rätt att bli medlem i en arbetslöshetskassa, om han eller hon uppfyllde villkoren när han eller hon senast arbetade.* Rätt att bli medlem har *dock* inte den som är medlem i en annan arbetslöshetskassa eller har fyllt 64 år.

¹ Senaste lydelse av

34 a § 2000:1461

98 § 2002:543.

² Senaste lydelse 2000:1461. Ändringen innebär bl.a. att andra stycket upphävs.

När medlemskap i arbetslöshetskassan beviljas anses inträdet i kassan ha skett första dagen i den kalendermånad när *förvärvsarbete enligt första stycket påbörjades, dock tidigast* första dagen i den kalendermånad när ansökan om medlemskap gjordes.

När medlemskap i arbetslöshetskassan beviljas anses inträdet i kassan ha skett första dagen i den kalendermånad när ansökan om medlemskap gjordes.

37 §³

Arbetslöshetskassans styrelse *skall*, om inte särskilda skäl talar mot det, utesluta en medlem som

1. inte uppfyller och inte heller under de senaste sex månaderna har uppfyllt bestämmelsen i kassans stadgar om arbete inom kassans verksamhetsområde, eller

2. medvetet eller av grov vårdslöshet har lämnat oriktig eller vilseledande uppgift om något förhållande av betydelse för hans eller hennes rätt till medlemskap eller ersättning.

Om det finns särskilda skäl *skall* styrelsen, i stället för att utesluta medlemmen, fränkänna honom eller henne rätten till ersättning enligt bestämmelser om detta i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.

Första stycket 1 gäller inte sådana medlemmar som grundar sitt medlemskap endast på förhållanden som avses i 34 § andra stycket.

Arbetslöshetskassans styrelse *ska*, om inte särskilda skäl talar mot det, utesluta en medlem som

Om det finns särskilda skäl *ska* styrelsen, i stället för att utesluta medlemmen, fränkänna honom eller henne rätten till ersättning enligt bestämmelser om detta i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.

48 §⁴

En arbetslöshetskassa ska till staten för varje kalendermånad betala en finansieringsavgift för finansiering av del av statens kostnader för utbetalad ersättning för varje medlem som fanns i kassan den sista dagen i månaden. Finansieringsavgiften ska motsvara 131 procent av den under månaden genomsnittligt utbetalade dagpenningen enligt inkomstbortfallsförsäkringen delat med tolv.

En arbetslöshetskassa ska till staten utöver finansieringsavgiften för varje kalendermånad betala en arbetslöshetsavgift. Denna avgift ska motsvara 33 procent av den under månaden utbetalade inkomstrelaterade arbetslöshetsersättningen.

³ Ändringen innebär att tredje stycket upphävs.

⁴ Senaste lydelse 2008:410. Ändringen innebär att andra–fjärde styckena upphävs.

När arbetslöshetskassan enligt 41 § andra stycket är förhindrad att ta ut medlemsavgifter som täcker kostnaderna för arbetslöshetsavgiften ska denna vara 300 kronor för varje medlem som inte var arbetslös i den mening som avses i 41 a § under den månad arbetslöshetsavgiften avser.

Finansieringsavgiften och arbetslöshetsavgiften får tillsammans högst motsvara vad kassan betalat ut i dagpenning enligt inkomstbortfallsförsäkringen den månad avgifterna avser.

48 a §

En arbetslöshetskassa ska till staten utöver finansieringsavgiften för varje kalendermånad betala en arbetslöshetsavgift. Denna avgift ska motsvara 33 procent av den under månaden utbetalade inkomstrelaterade arbetslöshetsersättningen.

Från arbetslöshetsavgiften ska avdrag göras med 50 kronor för varje medlem som inte var arbetslös i den mening som avses i 41 a § under den månad arbetslöshetsavgiften avser. Arbetslöshetsavgiften är dock alltid lägst 0 kronor.

När arbetslöshetskassan enligt 41 § andra stycket är förhindrad att ta ut medlemsavgifter som täcker kostnaderna för arbetslöshetsavgiften, ska denna vara 300 kronor för varje sådan medlem som avses i andra stycket.

48 b §

Finansierings- och arbetslöshetsavgifterna får tillsammans högst motsvara vad kassan betalat ut i dagpenning enligt inkomstbortfallsförsäkringen den månad avgifterna avser.

49 §⁵

Regeringen får meddela närmare föreskrifter om när och på vilket sätt betalningarna enligt 48 § skall göras.

Regeringen får meddela närmare föreskrifter om när och på vilket sätt betalningarna enligt 48–48 b §§ ska göras.

87 §⁶

För den kompletterande kassan gäller i övrigt bestämmelserna i denna lag med följande undantag.

Bestämmelserna i 1 § andra stycket och 5 § första stycket 2 om kassans verksamhetsområde, bestämmelsen i 3 § om minsta antal medlemmar, bestämmelsen i 8 § om att registrering i vissa fall får vägras samt bestämmelserna i 82–84 §§ om fusion gäller inte.

Bestämmelserna i 3 §, 5 § första stycket 12, 34–47 a §§ samt 60 § om medlemskap, medlemsförteckning, medlemsavgift m.m., i 48 § om finansieringsavgift och arbetslöshetsavgift, samt i 95–97 §§ och 111–115 §§ om överklagande, omprövning och ändring gäller för de anslutna i stället för medlemmarna. Vad som sägs i 31 och 61 §§ om medlem gäller även den som är ansluten till den kompletterande arbetslöshetskassan.

Bestämmelserna i 3 §, 5 § första stycket 12, 34–47 a §§ samt 60 § om medlemskap, medlemsförteckning, medlemsavgift m.m., i 48–48 b §§ om finansieringsavgift och arbetslöshetsavgift, i 94 a § om *uppgiftsskyldighet*, samt i 95–97 §§ och 111–115 §§ om överklagande, omprövning och ändring gäller för de anslutna i stället för medlemmarna. Vad som sägs i 31 och 61 §§ om medlem gäller även den som är ansluten till den kompletterande arbetslöshetskassan.

I stället för vad som sägs i 17 § tredje stycket gäller för den kompletterande arbetslöshetskassan följande. Till styrelseledamot får utses medlemmar, förtroendevalda eller anställda i de organisationer som är medlemmar i föreningen. Styrelseledamöterna får inte vara styrelseledamöter, kassaföreståndare eller ombud vid föreningsstämma i en annan arbetslöshetskassa.

Bestämmelserna i 51–54 §§ om val av ombud och valda ombud gäller i den kompletterande arbetslöshetskassan på motsvarande sätt ombud som utses av medlemsorganisationerna. För sådana ombud gäller vad som i tredje stycket sägs om styrelseledamot i den kompletterande kassan.

Uppgiftsskyldighet

94 a §

Försäkringskassan ska till en arbetslöshetskassa lämna de uppgifter om medlemmar i arbetslöshetskassan som avser

⁵ Senaste lydelse 2006:1545.

⁶ Senaste lydelse 2008:410.

1. aktivitetsstöd och utvecklingsersättning, och
2. utfört avlönat arbete vid sidan av deltagande i ett arbetsmarknadspolitiskt program med aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning.

Överklagande i ärenden om rätt till medlemskap i en arbetslöshetskassa

Överklagande av en arbetslöshetskassas beslut

95 §⁷

Beslut av en arbetslöshetskassa i ärenden om rätt till medlemskap *enligt denna lag* får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Behörig länsrätt är den inom vars domkrets det första beslutet i saken har fattats.

Vid prövning av överklagande av länsrättens beslut i mål som avses i första stycket *skall* nämndemän ingå i kammarrätten, om nämndemän deltagit i länsrätten.

Beslut av en arbetslöshetskassa i ärenden *enligt denna lag* om rätt till medlemskap, *medlemsavgifter och särskild uttaxering* får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Behörig länsrätt är den inom vars domkrets det första beslutet i saken har fattats.

Vid prövning av överklagande av länsrättens beslut i mål som avses i första stycket *ska* nämndemän ingå i kammarrätten, om nämndemän deltagit i länsrätten.

Arbetslöshetskassans beslut enligt denna lag i andra fall än som avses i första stycket får inte överklagas.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2009.
2. Äldre föreskrifter gäller för beslut som meddelats före ikraftträdandet.

⁷ Senaste lydelse 2001:29.

BILAGA 3

Utskottets lagförslag

Förslaget till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring

Regeringens förslag

Utskottets förslag

15 c §

För en sökande som deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program med aktivitetsstöd och som uppfyllt ett arbetsvillkor under deltagande i programmet, utgör ramtiden de tolv månader som närmast föregått den tidpunkt när sökanden uppfyllt arbetsvillkoret. *Detsamma gäller för den som omfattas av 23 § tredje stycket.*

För en sökande som *omfattas av 23 § tredje stycket eller* som deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program med aktivitetsstöd och som uppfyllt ett arbetsvillkor under deltagande i programmet, utgör ramtiden de tolv månader som närmast föregått den tidpunkt när sökanden uppfyllt arbetsvillkoret.